

İSPANYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1.	DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2.	PAZARIN ÖZELLİKLERİ	11
3.	ÖNEMLİ SEKTÖRLER	17
4.	PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	23
5.	ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	26

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

1986 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasının ardından İspanya, Avrupa Birliği'nin diğer tüm ortak politikalarıyla beraber ortak ticaret politikasını da üstlenmiş ve AB'nin ortak gümrük tarifelerini uygulamaya koymuştur. Buna bağlı olarak Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden yapılan ithalat gümrük vergisinden muafır. AB üyesi olmayan ülkelerden ithal edilen ürünler için Avrupa Birliği'nin ortak gümrük tarifeleri uygulanmaktadır. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden yapılan ithalatta izin ve miktar sınırlaması yoktur.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelerden ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütölen ve tamamlanan damping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>)

Kanarya Adaları, 1 Temmuz 1991 tarihinden bu yana Avrupa Gümrük Birliği'ne dahil edilmiştir. Kanarya Adaları'nın ticari ilişkileri, ayrı bir rejimle düzenlenmiştir. Bu rejim belirlenmiş tarımsal ürünler için topluluk içi yardımları düzenlemekte ve üçüncü ülkelerden yapılacak ithalatta muafiyet imkanı içermektedir.

Avrupa Birliği'nin en uzakta bulunan bölgelerine başlıca tarım ürünlerinin tedarikini sağlamak ve aşırı uzak mesafeden dolayı ortaya çıkan ek maliyetleri telafi edebilmek amacıyla "**özel tedarik uygulaması**" düzenlenmiştir. Kanarya Adaları ile ilgili uygulama, Avrupa Birliği Kuruluş Anlaşması'nın EK 1 (Annex 1) kısmında listelenen insan tüketimi için gerekli olan tarım ürünleri, diğer ürünlerin işlenmesi için gerekli ürünler veya tarımsal girdi olarak kullanılabilen tarım ürünlerini içermektedir.

Ceuta ve Melilla, Afrika kıtasının kuzeyinde yer alan iki İspanyol özerk şehir olmakla beraber İspanya Krallığı topraklarının bir parçasıdır. Bu iki şehir, her ne kadar Avrupa Birliği topraklarının parçası olsalar da, AB Gümrük Bölgesi'ne ve mali bölgeye dahil edilmemiştir. Bu iki özerk şehirde İspanyol KDV ve satış vergileri düzenlemeleri geçerli değildir. Her iki şehir de "serbest bölge" olarak kabul edilmektedir. (İspanyolca: "territorios francos"). Bu nedenle ihracat- ithalat faaliyetlerinde gümrük tarifeleri veya kısıtlamaları bulunmamaktadır. Ceuta ve Melilla şehirlerinde KDV yerine uygulanan vergi çeşidinin ismi IPSI'dır. (IPSI; üretim, hizmet ve ithalat kelimelerinin İspanyolca baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır.) IPSI (Üretim, Hizmetler ve İthalat Vergisi) bir dolaylı vergi olup, üretimde, işlemede ve her türlü ürünün ithalatında, hizmetlerde ve gayrimenkul satışlarında uygulanmaktadır. IPSI'nin oranları % 0,5 ile % 10 arasında değişmektedir.

İthalat Rejimi

Üçüncü ülkelerden (AB üyesi olmayan ülkelerden) mal ithalatı serbest ticaret rejimi altında gerçekleştirilmektedir. Bu genel kurala istisna olan durumlar da bulunmaktadır. Gözetim, sertifika veya izin gerektiren bazı malların ithalatı, ek belgeler veya izinler gerektirebilmektedir.

1) Gözetim Rejimi: Malların ithalatı AB Topluluğu Gözetim Belgesinin (Community Surveillance Document) düzenlenmesini gerektirmektedir. (Düzenleme Örneği; 28 Nisan 2016 tarih ve 2016/670 sayılı Komisyon Uygulama Yönetmeliği: Belirli üçüncü ülkeler menşeli bazı demir ve çelik ürünlerinin ithalatının önceden izlenmesini öngörmektedir.)

2) Sertifika Rejimi: Bazı tarım ürünlerinin ithalatı için AGRIM isimli ithalat sertifikası gereklidir. Bu belgeler, temel dış ticaret operasyonlarının önceki istatistiksel kontrolünü yapmak, ithalat tarife kotalarını yönetmek ve olası koruma önlemleri için bilgi sağlamak gibi birçok farklı amaçla düzenlenmektedir. İthalat sertifikası gerektiren ürün örneği: 04.04.20 GTIP'li rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her türlü peynir.

3) Yetkilendirme rejimi: Topluluk kısıtlamalarına maruz kalan malların ithalatı, ithalat yetkisi gerektirmektedir. Örnek: Savunma sektörü malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ile teknolojileri.

Yetkilendirme rejimi dahilinde verilen ithalat izinleri İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği (İspanya Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı) tarafından verilir. Bu kurumun aşağıdaki konularda yetkileri bulunmaktadır:

- Vahşi hayvan türleri ve bitkilerin uluslararası ticaretinin kontrolü (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora"-CITES)
- Ticari Kalite Kontrolü (PRE/3026/2003 Nolu düzenlemenin ekinde yer alan ürünlerin gümrükten geçebilmeleri için ticari kalite sertifikası sunması gereklidir.)(Örnek ürünler: soğan, sarımsak, taze incir, narenciye meyveler, zeytin yağı, vb.)
- Sanayi Güvenlik Kontrolü (Bazı ürünler güvenliklerini doğrulamak amacıyla ek kontrollere maruzdur. Bu ürünler için bir kontrol belgesi verilmesi gereklidir.) (Örnek ürünler: odun parçaları tahtaları, halılar ve diğer tekstil yer kaplamaları, bebek giysileri ve insan olmayan yaratıkları ve hayvanları temsil eden içi doldurulmuş oyuncaklar, vb.)

Ayrıca birçok ürünün ithalatı sırasında yapılan kontrollerden sorumlu başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır: İspanya Sağlık Bakanlığı (gıda ürünleri kontrolü), İspanya Tarım Bakanlığı (hayvan yeni, gübre, vb. ürünlerin kontrolü), İspanya İlaç ve Sağlık Ürünleri Ajansı (kozmetik, sağlık ürünleri, ilaçların kontrolü), İspanya Vergi Kurumu (öncül kimyasalların kontrolü) vb.

İspanyol yönetmeliği, yasadışı uyuşturucu ve ilaçların yanı sıra ozon tabakasını incelten maddeler (ODS) içeren veya bu maddelerden yapılan ürün ve ekipmanların ithalatını yasaklamaktadır. Ayrıca patlayıcı, ateşli silah, savunma ekipmanları ve malzemeleri ile tütün ithalatı için çok kısıtlayıcı yönetmelikler bulunmaktadır. Bir ürünün ithalatının yasak olup olmadığını kontrol etmek için Avrupa Komisyonu TARIC veritabanında özel bir aramanın yapılması tavsiye edilmektedir.

Avrupa Komisyonu TARIC veri tabanı için:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?callbackuri=CBU-36&Lang=en

İhracat Rejimi

İthalatta olduğu gibi üçüncü ülkelere (AB üyesi olmayan ülkeler) mal ihracatı serbest ticaret rejimi çerçevesinde yapılmaktadır. Aynı şekilde, özel rejimlere tabi olan ve İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği tarafından verilen izin, sertifika veya yetki alınmasını gerektiren bazı mallar ile ilgili istisnalar da bulunmaktadır:

1) Gözetim Rejimi: Bu rejim, hem Avrupa mevzuatında ve hem de ulusal mevzuatta yer almaktadır. Öte yandan şu anda bu rejime maruz kalan herhangi bir ürün bulunmamaktadır.

2) Sertifika Rejimi: AGREX isimli ihracat sertifikası bazı tarım ürünlerinin ihracatında istenebilmektedir. Bu sertifikayla ticari operasyonların istatistiki kontrolü ve ihracat iadelerinin idaresinin yapılması amaçlanmaktadır.

3) Yetkilendirme rejimi: Savunma malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ve teknolojileri ürünlerinin ihracatı ile yaptırımlara veya kısıtlayıcı önlemlere maruz kalan ülkelere yapılan ürünlerin ihracatını yetkilendirir.

Daha önce de belirtildiği gibi İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği bazı tarım ürünlerinin kalitesiyle CITES anlaşmasında belirtilen vahşi hayvanlar ile bitkilerin ihracatını kontrol etme yetkisine sahiptir. (Bu yetki dahilinde İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği bu ürünlerin ihracatına izin verebilir ya da reddedilir.)

Ayrıca bazı ürünlerin ihracatı için verilen gerekli izinler ve sertifikalardan sorumlu olan başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır. Bunlar, Tarım Bakanlığı (hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sağlık sertifikaları, sebzeler için verilen sağlık sertifikaları), İspanya Vergi Kurumu (öncül kimyasallar), İspanya Kültür Bakanlığı (kültürel mallar) vb.

Gümrük Tarifeleri

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği anlaşmasında yer alan ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir limit kısıtlaması bulunmamaktadır. Gümrük Birliği Anlaşması 1996 yılından beri yürürlükte olup, bu anlaşmanın temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Ek Protokol'e dayanmaktadır.

- Gümrük Birliği, **sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini** kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sokulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan ATR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği topraklarına herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>)

-AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulamasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar:

(<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>)

- Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması **EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile** Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nın kapsadığı **kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır**. Bu ürünler indirimli fiyatlardan yararlanabildikleri zaman bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir. (MovementCertificate(dolaşım belgesi)-EUR.1 ve fatura beyanı)

Yasal Dayanaklar:

- AT- Türkiye OrtaklıkKonseryi'nin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/98 sayılı kararı ile tarım ürünleri ticaret rejimi hakkında 3 nolu Protokol değiştirilir.
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>)
- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki anlaşma uyarında Anlaşmanın 1. Protokolünü değiştiren 8 Temmuz 1991 tarihli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Anlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretiyle ilgili düzenlenen Ortak Komite'nin 2/99 sayılı kararı:
(https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.143.01.0001.01.ENG)

İç Vergiler

İspanya'da uygulanmakta olan vergi sistemi işletme faydaları gözetilerek oluşturulan modern bir vergi sistemidir. Ülkedeki vergi yükü (vergi ve sosyal güvenlik katkı paylarının GSYİH'daki payı) AB 27 üyesi olan komşu ülkelerinkine kıyasla 7 puan daha aşağıdadır.

Yakın zamanda ülkede bir vergi reformu gerçekleştirilmiştir. Söz konusu reformla vergi mükelleflerinin yükümlülükleri basitleştirilmiş, vergi yükleri azaltılmıştır. Vergi matrahında da artış olmuştur. Vergi reformu kurumlar vergisi, kişisel gelir vergisi, KDV, Kanarya Adaları Genel Dolaylı Vergisi ve özel tüketim vergilerini kapsamaktadır.

Ülkede uygulanmakta olan başlıca doğrudan vergiler:

- Kurumlar Vergisi,
- Kişisel Gelir Vergisi,
- Ülkede yerleşik olmayan kişilere yönelik gelir vergisidir.

Ülkede uygulanmakta olan başlıca dolaylı vergiler:

- KDV,
- Transfer ve damga vergisidir.

İspanya'da genel kurumlar vergisi oranı % 25'tir.

Ülkede mal ve hizmet alımlarında standart KDV oranı % 21'dir. Tüketilmesi zorunlu gıda ürünlerinde, kitaplarda, gazete ve dergilerde ya da devlet destekli konut projelerinde süper indirimli % 4 oranında KDV uygulanmaktadır. Eğitim, tıp, finansman ve sigortacılık gibi özel işlemler KDV'den muaftır. Kanarya Adaları, Ceuta ve Melilla'da KDV uygulanmamaktadır.

Kanarya Adalarında, 1 Ocak 1993 tarihinden bu yana uygulanmakta olan Kanarya Adaları Genel Dolaylı Vergisi adında KDV temelli bir dolaylı vergi bulunmaktadır. Bu vergi Kanarya Adalarındaki mal ve hizmet alımlarında ve mal ithalatında uygulanmaktadır. Standart oran %7'dir. Ceuta ve Melilla'da da ayrı bir dolaylı vergi uygulanmaktadır.

Ülkede uygulanmakta olan vergiler hakkında ayrıntılı bilgiye erişim için:
(<http://www.investinspain.org/invest/en/index.html>)

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için regülasyon ve direktiflerden oluşan ve AB'nin Resmi Gazetesi olan EURLEX'de yayımlanan teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, temel kuralları belirleyen genel mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik kurallarını ortak bir şekilde düzenlediği regülasyonlar ve direktifler (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) ile ortak bir düzenlemenin bulunmadığı üye ülkelerin kendi düzenlemelerini yaptığı mevzuattan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) oluşmaktadır.

Ülkemiz, 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE işareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımaya dair kurallarını ve sektörel mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'de yenilenen sektörel mevzuatı da takip etmekte ve iç mevzuatına aktarmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO) yayınlanmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin AB ile uyum sağladığı veya düzenlenmemiş alanda yer alan sektörlerle ilişkin olarak Türk ürünlerinin ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyindedir.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı sorular için abteknik@ticaret.gov.tr adresinden irtibata geçilebilir.

Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklardan kaynaklı teknik zorunluluklar söz konusudur. Diğer taraftan, bütün Birlik ülkeleri için özellikle haklı rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri getirmek gibi yine topluluğun koyduğu teknik zorunluluklar da söz konusudur. İSO 9000 serisi ve HACCP kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine İSO 14000 serisi ve OHSAS 18001 teknik özelliklerine göre iş kazalarını önleme sertifikası da her geçen gün daha önem kazanmıştır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB pazarına girebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekmektedir. **CE işareti** bu kapsamdaki uygulamalardan biridir. Birçok sanayi ürününde CE işareti (https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en) bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından üretici sorumludur. Ancak, eğer üretici ya da üreticinin yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Bir başka deyişle, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB normlarına uygun olduğunu garanti etmek zorundadır.

AB genelinde gıdalarla ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen EC 178/2002 sayılı düzenleme ile Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 yılı içerisinde yürürlüğe giren bu düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurulmuş ve gıda güvenliği konusundaki uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Düzenleme genel olarak Genel Gıda Yasası olarak bilinmekte olup, gıdaların izlenebilirliği konusunda da düzenlemeleri

içermektedir (Madde 18). Genel Gıda Yasası'nın belirlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

İspanya'da gıda ürünlerinin standart ve belgelendirilmesine ilişkin kurallar AB direktifleri ile tamamen uyumlu halde bulunmaktadır. Bu anlamda herhangi bir AB ülkesinde serbest dolaşıma giren bir gıda ürününün herhangi başka bir teste tabi tutulmadan İspanya'ya ithalatı ve iç pazarda satışı mümkün olmaktadır.

AB genelinde pazara sunulan taze meyve ve sebze ürünlerinin kalite ve etiketlemelerine ilişkin pazarlama standartları AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde çıkartılan EC 2200/96 sayılı kararname ile 28 Ekim 1996 tarihinde belirlenmiştir. Bu yasayla öngörülen standartlara sahip olmayan ürünler pazara sunulamamakta ve pazardan kaldırılmaktadır. AB pazarlama standart düzenlemeleri çerçevesinde kalite standartları belirlenmiş diğer ürünler arasında taze ve soğutulmuş balık (EC 2406/1996) , yumurta (EC 1028/2006), zeytinyağı (EC 1019/2002) ile birlikte sert kabuklu meyveler arasında kabuklu fındık (EC 1284/2002) ve kabuklu ceviz bulunmaktadır.

İspanyol Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı (<https://www.mincotur.gob.es/en-US/Paginas/index.aspx>) sanayi ürünlerinin sertifikasyon ve standartlaştırılmasının geliştirilmesi ve tasdik işlemlerinin yürütülmesinden sorumlu olan kuruluştur.

İspanyol Standartları UNE-İspanyol Standartlar Birliği (<http://www.une.es/>)(önceden AENOR) tarafından oluşturulmaktadır.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

UNE (İspanyol Standardizasyon Derneği: <https://www.en.une.org>), 2017 yılında kurulmuş ve İspanyol makamları tarafından tek ulusal standardizasyon kuruluşu olarak belirlenmiş özel, çok sektörlü ve kar amacı gütmeyen bir kurumdur. UNE'nin amacı firmaların ürünlerinin, hizmetlerinin ve işleyişlerinin rekabet gücünü arttırmakla beraber tüm bunların güvenli bir ortamda uygulanmasını sağlamaya katkıda bulunmaktadır. Ayrıca UNE, insanların, tüketicilerin ve çevrenin korunması, engelli insanların entegrasyonu, sosyal sorumluluğun geliştirilmesi ve iş riski kontrolünün iyileştirilmesi gibi konulara da destek olmayı amaçlamaktadır.

ENAC (Entidad Nacional de Acreditación – National Accreditation Entity), ise Ulusal Akreditasyon Kurumu'dur. Ülkedeki uygunluk değerlendirme kuruluşlarının teknik yeterliğini resmi olarak onaylar. Bu kuruluşlar; laboratuvarlar, denetim kuruluşları, gözetim şirketleri, belgelendirme kuruluşları v.b. gibidir.

Ulusal düzeyde, İspanyol Bakanlıklarının yanı sıra Özerk Bölgeler ve yerel yönetimler ENAC akreditasyonlarını kullanmaktadır. ENAC aynı zamanda İspanyol Tarım Bakanlığı tarafından tarımsal ürünlerin bitki sağlık kriterlerine uygunluğunu ölçen laboratuvarların İyi Laboratuvar Uygulamalarına uygunluğunu değerlendirmeye yetkili kuruluş olarak belirlenmiştir.

Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır. AB ürün mevzuatı üreticilere

ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir. AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır. (NANDO- <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>)

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN-CENELEC'ten temin edilebilir. CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi) ve CENELEC (Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi)'dir. (<https://www.cencenelec.eu/Pages/default.aspx>)

ENAC (Entidad Nacional de Acreditación – Ulusal Akreditasyon Kurumu) and AENOR (İspanyol Akreditasyon Birliği) İspanya'daki başlıca uygunluk değerlendirme kuruluşlarıdır. ENAC kriterleri belirler ve yetkilendirilmiş belgelendirme laboratuvarlarına izin verir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

AB içerisinde pazarlanan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri yerine getirmelidir.

Paketleme boyutlarını denetleyen İspanyol kuruluşu İspanyol Metroloji Merkezi-CentroEspañol de Metrología-CEM'dir(<https://www.cem.es/> -İspanyolcadır).Gıda ürünleri paketlerini ise İspanyol Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı denetlemektedir. (<https://www.mapa.gob.es/en/>)

Tüketicileri en yüksek seviyede korumak amacıyla İspanya'da sadece AB etiketleme şartlarını yerine getiren ürünler satılabilmektedir. Etiketleme şartları, tüketici sağlığını, güvenliğini ve çıkarlarını ne yüksek seviyede korumayı amaçlamaktadır. Etiketlerde içerik, bileşim, güvenli kullanım hakkında bilgi, özel önlemler ve ayrıca diğer belli detaylar hakkında bilgilerin yer

AB kanunları, gıda, ayakkabı, tekstil ve kozmetik ürünleri ile tıbbi cihazlar gibi belirli sektörlerin etiketlerinde uygulanması gereken standartları belirlemektedir.

İspanya'da tüketici haklarının savunulması konusundaki ana düzenleme, ve diğer tamamlayıcı yasaların birleşmiş metni, 16 Kasım tarihli ve 1/2007 sayılı İspanya Kraliyet Hükümü'dür. Bu Kraliyet Yasama Hükümü, etiketleme, sunum ve reklamlarla ilgili daha fazla kural içeren belirli mal ve hizmetler için ilgili düzenlemeleri yapmaktadır.

AB henüz zorunlu tutmamakla birlikte, Çevre Etiketleri (Eco-label) İspanya'da tercih edilmektedir. Çevre Etiketleri ile ilgili bilgi(<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>)linkinden edinilebilir.

Teknik Engeller

İspanya tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye www.teknikenqel.gov.tr sitesinden erişilebilmektedir.

Ticarette Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibariyle ticarette teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları ile ilgili İspanya mevzuatı, diğer AB üye devletlerinin kanunları ile birbirine tutarlıdır. İspanya, bu alanda konuyla ilgili uluslararası anlaşmaları imzalamış olup, bu sayede İspanya'da yaşayan ve İspanyol vatandaşı olmayanların Fikri, Sınai Mülkiyet Haklarının korunması sağlanabilmektedir. Ayrıca İspanyol vatandaşları da bu korumayı dünyanın herhangi bir ülkesinde elde edebileceklerdir.

İspanya tarafından konuyla ilgili imzalanan en önemli anlaşmalar aşağıda yer almaktadır:

- Agreement on Trade-related aspects of intellectual property rights (TRIPS) – World Trade Organisation (WTO)
- Paris Convention - World Intellectual Property Organization (WIPO)
- Patent Cooperation Treaty (PCT) – WIPO
- European Patent Convention - European Patent Organization
- Madrid Agreement – WIPO
- Madrid Protocol - WIPO
- Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works – WIPO

İspanya'da Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının korunmasını sağlamak için ilgili sınai mülkiyet ofisine kayıt yapılması bir ön koşuldur. (Bu ön koşul telif hakları için geçerli değildir.) İspanya "first-to-file" sistemini izlemektedir. Kayıt için ilk başvuruda bulunan kişinin öncelikli hakları olacaktır.

İyi bilinen markalar haricinde, kullanım üçüncü taraflara karşı herhangi bir hak sağlamamaktadır. Kayıt işlemi, talep edilen hak türü, sınıf sayısı ve bulunduğu bölge vb. gibi koşullara bağlı olacak miktardaki resmi ücretlerin ödenmesini kapsamaktadır.

SPTO isimli İspanya Patent ve Ticari Markalar Ofisi (<http://www.oepm.es/en/index.html>) farklı sınai mülkiyet türlerinin tescil kaydından ve tescil verilmesinden sorumlu olan bir kamu kuruluşudur. İspanya'da birkaç tip sınai mülkiyet hakkı bulunmaktadır:

- Sanayi Tasarımları: Ürünlerin dış görünüşlerini korumak
- Ticari markalar ve ticari isimler (Ayırt Edici İşaretler) : Belirli ürün veya hizmetleri, piyasadaki diğer benzer ürünlerden ayırt etmeye yardımcı olan grafik veya payda kombinasyonlarını korumak
- Patentler ve Faydalı Modeller: Endüstriyel amaçlar için yeniden üretime ve tekrarlamaya duyarlı ürünler ve prosedürlerden oluşan buluşları korumak
- Yarı iletken topoğrafyalar: Bir entegre devreyi oluşturan farklı katmanların ve elemanların yollarını, üç boyutlu düzenlemelerini ve ara bağlantılarını, özetle topoğrafyasını oluşturan şeylerin korunması

SPTO tarafından verilen bütün haklar tüm İspanya topraklarında geçerlidir. Bunlara ek olarak AB ve uluslararası haklar da bulunmaktadır. (Avrupa Birliği ticaret markası, uluslararası

marka, Avrupa patenti, RCT isimli Uluslararası Patent Maruzatı, AB tasarımları, uluslararası tasarımlar)

Konuyla ilgili başvuru formları, ücretler, veritabanlarıö kanunlar gibi bütün önemli noktalar SPTO'nun web sayfasında bulunmaktadır. Bu web sayfasından aynı zamanda İngilizce bilgi alınabilir.

OEPM İspanyol Patent ve Markalar Ofisi: <https://www.oepm.es/en/index.html>

Daha önce de belirttiğimiz gibi SPTO'da kayıt telif hakları için geçerli değildir. Orijinal olan bütün edebi, sanatsal veya bilimsel eserler, özellikle kitaplar, müzik besteleri, görsel- işitsel eserler, projeler, planlar, grafikler, bilgisayar programları ve veritabanları telif hakları ile korunmaktadır. İspanya'da telif hakkı korunması otomatik olup iş yaratıldığı andan itibaren geçerlidir. Öte yandan üçüncü taraflara karşı daha güçlü kanıtlar elde etmek amacıyla İspanyol Kültür Bakanlığının Telif Hakları Kaydı üzerindeki çalışmaları kayıt altına alması mümkündür.

Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Kayıt İşlemleri :

<http://www.culturaydeporte.gob.es/cultura/propiedadintelectual/registro-de-la-propiedad-intelectual.html>

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Ofisi EUIPO'nun merkezi İspanya'nın Alicante şehrinde yer almaktadır. EUIPO, AB patentinden ve kayıtlı Avrupa Birliği tasarımlarından sorumlu AB Fikri Sınai Mülkiyet Hakları kuruluşudur. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır.

Kaynaklar

<http://www.investinspain.org/>

<https://www.oepm.es/en/index.html>

<https://euipo.europa.eu/>

Dağıtım Kanalları

İspanyol ekonomisinin büyümesine paralel olarak özellikle tüketici piyasasında dağıtım kanallarının önemi artmıştır. Toptancıların, perakende mağazaların, ülkede sayıları giderek artan büyük çok uluslu süpermarketlerin ve merkezi satın alma birimlerinin (centralpurchasingunits) tercih ettikleri yeni ve karmaşık metotlara kadar dağıtım kanalları sektörü büyük gelişme göstermiştir.

İspanya'daki ticari dağıtım yapısı, çok önemli bir teknolojik değişime uğramış, self-servis satış teknikleri hızla gelişmiştir. Dağıtım sektörü, ülkede değişik satın alma kalıplarındaki tüketici gruplarına hizmet veren kuruluşların ortaya çıkmasıyla daha da büyümüştür.

Diğer batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İspanya'da da fiyat, marka bilinirliği, geleneksel alışkanlıklar, kredi ve ödeme koşulları ile satış sonrası hizmetler de, ülkede faaliyet göstermek isteyen firmaların pazarlama alanında başarılı olabilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

Büyük mağazalar ve hipermarketler, İspanya'daki perakende dağıtımda en önemli yeri tutmaktadır. Hipermarketler, uyguladıkları geleneksel piyasa fiyatlarıyla pazar paylarını artırmışlardır. Ayrıca, 1980'li yılların başından bu yana, özellikle büyük şehirlerdeki alışveriş merkezleri hem sayı olarak artmış, hem de ürün yelpazesinin çeşitliliği bakımından gelişmiştir.

Bunlara ilave olarak ülkede son yıllarda, çeşitli sektörlerde uzmanlaşmış büyük süpermarketler ile franchising şeklinde faaliyet gösteren fabrika çıkış mağaza zincirlerinin sayısı da artmaktadır.

İspanya piyasası, Madrid ve Barcelona merkezinde faaliyet gösteren bir dizi bölgesel piyasadan oluşmaktadır. Dağıtıcılar, araçlar, yabancı temsilcilikler ve devlet kontrolündeki birimlerin büyük çoğunluğu bu iki merkezde faaliyet göstermekte, bunların dışında kalan bölgelerde faaliyet gösteren aracı ve şubeler ise tedariklerini çok büyük ölçüde bu iki merkezden sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkede faaliyet göstermek isteyen yabancı firmaların başarı sağlaması, yine bu iki merkezde temsilcilik açmak ya da bir dağıtıcı veya aracı ile anlaşma yapma yoluyla mümkün olabilmektedir. Bununla beraber, bu bölgeler dışında kalan alanlarda imalat yapanlara sağlanan teşviklere bağlı olarak son yıllarda yatırım yapmak için diğer bölgeleri tercih eden firmalar görülmektedir.

İspanya gıda sektöründe, franchising yöntemi ile çalışan restoran zincirleri, "self-servis" türü işletmeler ve özellikle süpermarket ve hipermarketlerin sayısında son yıllarda kayda değer artış görülürken, geleneksel gıda satış mağazalarının sektördeki pazar payları gittikçe azalmaktadır.

İspanya e- ticaret pazarı, son yıllarda gelişme hızını artırmış olup, Birleşik Krallık, Almanya ve Fransa'dan sonra B2C (işletmeden tüketiciye) satışlarda dördüncü sırada yer almaktadır.

Ulusal Telekomünikasyon ve Bilgi Toplumu Gözlemevi (ONTSI) tarafından hazırlanan rapora göre; İspanya'da e-ticaret sektörünün cirosu 2018'de 41,5 milyar Avro'yu geçerek bir önceki yıla göre % 32 oranında artmıştır. İnternet kullanıcıları yılda internet üzerinden ortalama 50 kez alışveriş yapmaktadır. 2018'de en çok tercih edilen internet alışverişleri: konaklama rezervasyonları, ulaşım için bilet, giyim ve aksesuar, boş zaman aktiviteleri için biletler ve yemek siparişleri olmuştur.

Tüketici Tercihleri

İspanyol pazarının tüketim eğilimleri hakkında bilgi içeren ve CETELEM tarafından hazırlanan "İspanya'daki Tüketim Gözlemevi" rapora göre ülkede neredeyse bütün sektörlerdeki ürünlerde (ev aletleri, mobilya ve aksesuarları, sağlık, elektronik cihazlar, seyahat, spor ürünleri, eğlence, vb.) alıcı sayısının artmıştır.

2019 yılında İspanyol tüketicilerin en çok satın aldığı ürünler % 79 oranıyla spor ürünleri (2018'deki oranı % 73), % 75 seyahat (2018'de % 68), % 68 cihazlar ve teknoloji (2018'de % 66) ve % 67 cep telefonları (2018'de % 64) olmuştur.

Rapora göre ortalama harcama incelendiğinde en çok büyüme kaydeden sektörün ev mobilyaları ve aksesuarları olduğu anlaşılmaktadır. Bunun sonucu olarak alıcıların sayısının arttığı fakat ortalama harcamanın azaldığı gözlemlenmektedir.

Satın alma kanalları incelendiğinde büyük dağıtım zincirleri (%64), geleneksel mağazalara (%36) göre e-ticarette daha fazla rol almaktadır. Büyük dağıtım zincirleri alışverişlerinde geçen yıla rağmen % 2 oranında daha az alışveriş yapılmasına rağmen alıcıların ilk alışveriş yaptıkları seçenek olmaya devam etmektedir. Büyük perakendecilerin özellikle tüketiciler için kilit görevi gören yakınlık, davranış biçimi ve samimiyet gibi noktaları iyileştirmeye daha fazla önem vermeleri gerekmektedir. Büyük dağıtım zincirlerinin en çok değer gören özellikleri incelendiğinde İspanyol tüketicilerin çoğunun kaliteye ve farklı mağazalara gitmeden birçok ürünü aynı yerden almayı tercih ettiği anlaşılmaktadır.

İspanya’da e- ticaret dikkat çekici bir oranda büyümeye devam etmektedir. İspanyol Reklamcılık, Pazarlama ve Dijital İletişim Derneği IAB tarafından hazırlanan yıllık e-ticaret raporuna göre, İspanya’da yaklaşık yirmi milyon kişi internet üzerinden alışveriş yapmaktadır. Ayrıca internette alışveriş yapmayı tercih eden 10 kişinin 7’sinin de 16 ile 65 yaş arasında olduğuna raporda yer verilmektedir. İnternet üzerinden alışveriş yapmayı tercih etmenin en büyük nedeni Black Friday veya CyberMonday gibi indirimler sırasında verilen rekabetli fiyatlardır. Tüketicilerin yüzlerce alternatife erişebildiği rekabetçi bir ortamda en önem verilen faktörlerden biri de siparişlerin teslim süresidir. Diğer önemli faktör ise internet üzerinden alınan ürünlerin uygun bir iade politikasına sahip olmasıdır. İnternette satın alınan ürünlerin ortalama iade oranı % 15 ile % 25 arasındadır.

İnternet alışverişlerinde görülen büyümeye rağmen tüketicilerin sadece %3’ü gıda ürünlerini internette satın almaktadır. Gıda ürünleri internet satış oranları 2019 yılında aynı seviyede kalırken tekstil ürünleri ise internet satışlarını 2019 yılında arttırdılar.

Tüketimde çok büyük ağırlığı olan restorancılık sektörü de kendine özgü dijital ve fiziksel dönüşüm sürecini yaşamaktadır. Sektörde gözlemlenen trendler arasında tüketicilerin “kriz modunu”, “tüketim moduna” değiştirmeleriyle beraber sosyalleşmek için barlara ve restoranlara geri dönmüş olmaları iyiye işaret olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca KPMG tarafından hazırlanan İspanya Organize Restoranlar Yıllığı’na göre sektörün % 17’sini içeren gıda dağıtım satışları artmaya devam etmektedir. Genç kuşakların yemek siparişlerini yeni uygulamalar ve platformlar aracılığıyla vermeleri bu artışa yardımcı olmaktadır.

İspanya’daki tüketici eğilimleri içinde önem kazanan başka bir konu da sürdürülebilirliktir. Her dört İspanyol’dan biri satın aldıkları ürünlerin sürdürülebilirliğini mutlaka göz önünde bulundurmaktadır. Tüketicilerin gittikçe daha çok bilinçli alışveriş yaptığı birçok gıda ve işleme firmaları tarafından gözlemlenmektedir. Bu gıda ve işleme firmaları sürdürülebilir büyümeyi sağlamak amacıyla gıda atıklarını azaltmaya da dikkat etmektedirler.

Son olarak, organik ürünlerin tüketimi ise tüketicilerin sağlıklı gıdalara verdikleri önemin artması, çevreye saygılı, iyi lezzetli ve kaliteli ürünleri tercihi nedeniyle çoğalmaktadır. İspanya’nın organik gıda tüketimi diğer Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında daha az gözükmemekte ve İspanya’da ev sakinlerinin sadece % 42’si organik gıda tüketirken bu oran Avrupa genelinde % 80’lere ulaşmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ülkede büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve hipermarketler tarafından, alışveriş kartları, indirimler ve müşteriye özel promosyonlar yoluyla, “müşteri sadakati” ve bağımlılık yaratma çalışmaları yapılmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan pazarlama, posta yoluyla satış, telefonla pazarlama ve elektronik ticaret gibi yeni satış teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.

Kamu İhaleleri

İspanya’daki kamu alımları alanındaki ana düzenleme Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin 26 Şubat 2014 tarihli 2014/23/EU ve 2014/24/EU direktiflerini İspanya’da yürürlüğe sokan 8 Kasım 2017 tarihli ve 6/2017 sayılı Kamu Alımları Kanunu’dur.

Bu kanun Mart 2018’de yürürlüğe girerek 5 prosedürü karşılamıştır:

1. Gerçek veya tüzel kişilerin teklif sunabileceği sözleşme şartlarının herhangi bir müzakeresi dışında olan açık prosedürler
2. İhalele duyurularına cevap olarak ilgili firmaların başvurabileceği kısıtlı prosedürler
3. Yalnızca belirli koşullar altında kullanılabilen müzakere edilmiş prosedürler
4. Rekabetçi diyaloglar: seçilen adaylara bir teklif sunmaları için bir temel oluşturacak, bir veya birden fazla çözüm geliştirmek amacıyla taleplerine göre seçilen adaylarla kurulan diyaloglar
5. İnovasyon ortaklıkları: Amacı yenilikçi ürünlerin, hizmetlerin veya eserlerin geliştirilmesi ve daha sonra satın alınmaları

Kamu sektörü için tedarik en iyi değer ilkesini izlemektedir. İspanya’daki kamu ihalelerinde yerli tercih veya yabancı tedarikçilere karşı ayrımcılık konusunda resmi bir politika bulunmamaktadır.

9/2017 Sayını Kanununun 65. Maddesi, kamu sektörüyle sözleşme yapabilecek kuruluşların karar verme kapasitesine, fiili ve tüzel kişiliğe sahip gerçek ve tüzel kişiler olduğunu, herhangi bir kamu ihalesine yasağına tabi olmadığını, ekonomik/mali ve teknik/mesleki ödeme gücüne sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

68. Maddede ise yabancı firmaların menşe ülkelerinde İspanyol firmalarının da kamu sektörü kuruluşları ile sözleşme yapabileceğini (karşılıklılık ilkesi) bir raporla kanıtlaması gerekliliğine yer verilmektedir. Söz konusu rapor, İspanya’nın yurt dışında bulunan Ekonomi ve Ticaret Ofisleri tarafından hazırlanmaktadır. Uyumlu düzenlemelere tabi sözleşmeler söz konusu olduğunda Dünya Ticaret Örgütü Devlet İhale Anlaşması’nı imzalayan devletlerden herhangi birine ait firmalar için böyle bir rapor gerekmemektedir. (Şu anda bu anlaşma için Türkiye, gözlemci konumunda yer almaktadır.) Ayrıca AB üyesi olmayan ülkelerden firmaların ihaleye katılmaları durumunda İspanya’da bir şube açmak, temsilci atamak ve Ticaret Sicili’ne kayıt olması istenebilmektedir.

İspanya’daki kamu ihaleleri, aşağıdaki internet adresinden takip edilebilmektedir: Plataforma de contratación del sector público: <https://contrataciondelestado.es/>(İspanyolcadır.)

“Supplement to the Official Journal of the European Union” isimli AB Resmi Gazetesi Eki de “Tenders Electronic Daily” (ihale Elektronik Gnlg) adı altında bir ihale gnlg yayınlamaktadır. (<http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>)

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım

İspanya'da toplam tarımsal üretim yarısını bitkisel üretim oluşturmaktadır. Ülkenin bitkisel üretimi ise, AB üretiminin %12'den fazlasını oluşturmaktadır. Ülkenin değişik bölgelerinde hüküm süren farklı iklim şartları ve toprak özelliklerine paralel olarak tarım ürünleri de çeşitlilik göstermektedir. Ilıman Akdeniz iklimine ait bitki türlerinin yanı sıra bazı tropik türler de yetiştirilmektedir. Yaş meyve ve sebze sektöründe verim yüksek olup toplam tarımsal üretimin %30'unu oluşturmaktadır. Başta narenciye olmak üzere hemen her tür meyve ve sebzenin üretildiği İspanya'da, üzüm bağları ve zeytinlikler de üretim miktarı ve kapladıkları alan bakımından tarımsal üretimde önemli pay sahibidir.

İspanya şarap, zeytinyağı, meyve ve sebze önemli bir üreticidir. Seracılık sektörü çok gelişmiştir. Diğer taraftan ülke içi balık tüketiminin yüksek olmasına ve limanlarının elverişliliğine bağlı olarak balıkçılık filosu ve ilgili sanayi de çok gelişmiştir.

Yaş meyve ve sebze sektörünün verimliliği ortak tarım politikası çerçevesindeki yardımlardan en az düzeyde yararlanan bir sektör olmasına rağmen oldukça yüksektir. Ülkenin iklimi genel olarak modern ve sulu bahçe tarımına elverişlidir. Göreceli olarak verimsiz ve kuru bölgelerde üretimi yapılan tahıl üretimi ise aşırı iklim farklılıklarına karşı dayanıksız olması nedeniyle kuraklıktan en çok etkilenen sektördür.

İspanya, dünyanın üçüncü büyük şarap ve en büyük zeytinyağı üreticisidir. Üreticiler kaliteli üretim ve gelişmiş pazarlama teknikleri sayesinde rekabetçi konumlarını güçlendirmektedir. Öte yandan tahıl, şeker pancarı gibi ürünlerde üreticiler ithalat baskısı altında kalmaktadır. Sektörün toplam gelirlerinin yaklaşık dörtte birini oluşturan AB desteklerine rağmen zaman zaman tarımda çeşitli krizler meydana gelmektedir.

Ülke arazisinin yaklaşık üçte biri ormanlarla kaplı olup, son yıllarda özellikle AB destekli ağaçlandırma çalışmaları sayesinde çiftçilerin tarım arazilerini ticari orman ürünlerine kaydırmaları özendirilmektedir. Ulusal Orman Planı çerçevesinde önümüzdeki 30 yılda kişi başına düşen ağaç sayısının 125'ten 250'ye çıkartılması planlanmaktadır. Bir yandan çölleşmeye ve erozyona karşı bir önlem olarak yürütülen ağaçlandırma çalışmalarının diğer yandan da tarımsal üretim fazlasını dengeleyerek çiftçilere yeni gelir kaynağı sağlanması yolunu da açacağı düşünülmektedir.

Hayvancılık toplam tarımsal üretim değerinin %40'ını oluşturmaktadır. Sektör, et işleme sanayi ile bağlantılı güçlü bir yapıya sahiptir. Süt ve et sığırları yetiştiriciliği hayvancılıkta önemli alt sektörlerden birisidir. Özellikle domuz yetiştiriciliğinde dünyada önde gelen ülkelerden birisidir. Ülke, AB içinde domuz sayısı bakımından Almanya'dan sonra ikinci sırada gelmektedir.

İspanya, Avrupa'nın en büyük balıkçılık filosuna sahiptir (Avrupa Birliği'nin toplam balık avcılığının %16'sını oluşturmaktadır). Balıkçılık sektörü, yaklaşık 60 bin balıkçıya ve 375 bin ilgili sektör çalışanına iş imkanı sağlamaktadır. Ülke bu yüksek kapasitesine rağmen, iç

tüketimin çok yüksek olmasına bağlı olarak bu alanda net ithalatçısıdır (kişi başına yıllık 40 kg.balık tüketimiyle Japonya'dan sonra dünyada en büyük ikinci sıradadır).

Sanayi

İspanya sanayisinin merkezi, geleneksel olarak, metalürji sanayisinin geliştiği Bask ile endüstriyel gelişime öncü olan tekstil sektörünün geliştiği Katalonya bölgeleri olmuştur. Bask'ın, giderek önemini yitiren bazı sektörlerle bağımlı kalarak yakın zamana kadar ekonomiye dinamizm katmakta başarısız olmasına rağmen bu alanlar halen ülke geleneksel sanayisinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Sanayi sektörü halen hizmetler sektörünün sadece 1/3'ü büyüklüğünde olmakla beraber, Repsol, Endesa, Iberdrola gibi ciro bakımından ülkenin en büyük firmalarının çoğu bu sektörde faaliyet göstermektedir. Sanayi içinde en önemli sektörler enerji üretimi, petrol ve kimyasallar, taşıtlar ve gıda işlemedir.

1986 yılında Avrupa Topluluğu'na katılımının ardından ülkeye yönelen yabancı yatırımların etkisiyle ülkenin sanayi temelini büyük bir kısmı yabancıların eline geçerken sektörde ciddi bir yeniden yapılanma da yaşanmıştır. Bunun bir sonucu olarak, ülke bugün çok sayıda rekabetçi alt sektöre sahip olmuştur. Özellikle otomotiv sektörünün çok güçlü olduğu İspanya, Otomotiv yan sanayinde dünyada altıncı, Avrupa'da ikinci sıradadır. Ana sanayide ise dünyada sekizinci, Avrupa'da ikinci sıradadır.

Ancak sektördeki büyük firmaların neredeyse hiçbiri İspanyollara ait değildir. 2001 yılından sonra sanayi üretiminin artışı negatif seyir almaya başlamış ve bu durum sektörde istihdamın azalmasına neden olmuştur. Ülkedeki önemli diğer imalat sanayi sektörleri ise gıda sanayi, kimyasal maddeler, kağıt, tekstil ve hazır giyimdir.

Diğer taraftan imalat sanayine yönelen yabancı yatırımlarda da son yıllarda azalma görülmektedir. Asya pazarlarının gelişmesi ve AB'nin doğuya doğru genişlemesi yabancı yatırımcılar için ülkenin cazibesini azaltan faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

Müteahhitlik Hizmetleri

İspanyol inşaat şirketlerinin uluslararası faaliyetleri, sektöründe uzman olan Mühendislik Haber Kayıtları (ENR)'nin raporunda yer alan en son sıralamaya göre inşaat sektöründeki küresel ciro sıralamasında ikinci sıraya yerleşmiştir. Kamu İşleri Finansmanı Dergisi (PWF) tarafından yapılan araştırmada ise İspanyol inşaat şirketleri altyapı projelerinin yönetiminde lider firmalar konumunda gösterilmektedir. ENR tarafından 2018 yılında yayınlanan en son çalışmaya göre, şu anda dünyanın en büyük 250 inşaat ve mühendislik şirketi arasında 11 İspanyol şirket yer almaktadır.

Söz konusu 11 İspanyol şirketi 2017'de yurtdışında 58,99 Milyar Dolar ciro gerçekleştirmiştir. Bu rakamlar ile dünya sıralamasında İspanya, Çin'den sonra inşaat sektöründe en çok ciro yapan ikinci ülke konumuna ulaşmış ve ilgili şirketler yurtdışındaki cirosunun % 26,4'ünü Latin Amerika ülkelerinde, % 25,8'ini Kuzey Amerika ülkelerinde ve % 12,9'unu Avrupa'da elde etmiştir.

İspanyol inşaat endüstrisinin uluslararası başarısı; mühendislik ve inovasyon, entegrasyon süreci ve değer zinciri faaliyetleri ve büyük ve karmaşık projelerin yönetimi konularında gösterdikleri belirgin yeteneğe bağlıdır.

İspanyol firmaların üstlendikleri başlıca altyapı projeleri şöyledir: Amerika Birleşik Devletleri'ndeki LBJ Otoyolu, Kuzey Tarrant Express ve PocahontasParkway, Quebec 30 Otoyolu (Montreal), Sanef Otoyollarının Fransız ağı, Avusturalya Queensland'daki LegacyWay, Pedemontana-Veneta Otoyolu, Mekke-Medine hızlı tren hattı demiryolu, Kaliforniya hızlı tren hattı demiryolu. Metro sistemleri: Riyad, Lima, Panama, Quito, New York, Santiago de Şili ve Doha metro hatları. Diğer projeler ise; Panama Kanalı genişletme projesi, Monako Limanı, Norveç'te Follo Hattı, Odense Tramvayı, Heathrow Havaalanı, Mexico City Havaalanının Yeni Uluslararası Terminali, LincolnvilleMetrolinx İstasyonu (Kanada), Louvre Abu Dabi, Antofagasta ve Valech'deki hastaneler (Şili), Lugano Kültür Merkezi, Atotonilco'da (Meksika) arıtma tesisi, Yeni Kahire arıtma tesisi, Perth ve Ashdod tuzdan arındırma tesisleri, Zistersdorf yakma tesisi (İngiltere), Şili'deki Los Cóndores'ta hidroelektrik santralleri ve Costa Rica'da El Torito, Polonya'da Turów enerji tesislerinin büyütülmesi ve British Columbia'daki Temiz Enerji C Proje Sahası'dır.

Madencilik

İspanya, zengin mineral kaynaklarına sahiptir. Ülke demir cevheri, civa (dünyanın en büyük üreticisi), potasyum ve pirit (demir- sülfür minerali) rezervleri bakımından zengin olup, az miktarda uranyum rezervine sahiptir. Mineral kaynakları ihtiyacının üçte birini de ithalat yoluyla karşılamaktadır.

Ülkenin kömür madenleri ve demir cevheri yatakları kuzeyde (Asturya, Kantabriya ve Bask), önemli civa rezervleri güneybatıda Almaden yakınlarında ve bakır ve kurşun yatakları da Endülüs'de bulunmaktadır. Asturya'daki altın madeni Avrupa'daki en büyük altın madenlerinden biridir. İspanya aynı zamanda granit ve mermerde dünyanın önde gelen üreticilerinden biridir.

Enerji

İspanyol enerji sektörü gelişmiş bir sektördür. Ülke, özellikle yenilenebilir enerji alanında dünya lideri konumundadır. İspanya 2030 için Ulusal Enerji ve İklim Planı üzerinde çalışmaktadır. Bu plan çerçevesinde 2030 yılı itibarı ile ülkenin yenilenebilir enerji kaynaklarının İspanya'nın toplam enerji üretimindeki payının % 42'ye çıkarılması hedeflenmektedir. AB genelinde söz konusu hedef yalnızca % 10'dur. Ana hedef, bu payın 2050 yılında % 100 olmasıdır. Ayrıca ülke, sera gazı emisyonunun 1990 yılı seviyelerine göre % 20-21 oranında azaltılmasını hedeflemektedir. Tüm bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ile birlikte ülkenin enerji verimliliği 2030 yılına kadar % 39,6 artmış olacaktır.

Rüzgar enerjisi 2018 yılında ülkede elektrik üretiminde ikinci büyük kaynak olmuştur. Kurulu rüzgar kapasitesi 2018 yılı sonu itibarı ile 23.484 MW'dir. İspanya, kurulu rüzgar enerjisi kapasitesi bakımından Çin, ABD, Almanya ve Hindistan'dan sonra beşinci sırada gelmektedir. Sektörde 22.000'den fazla kişi istihdam edilmektedir. Rüzgar enerjisi GSYİH'ya yaklaşık 2,4 milyar Avro katkıda bulunmakta ve GSYİH'nın % 0,31'ini oluşturmaktadır.

İspanya'nın kendi likit yakıt ya da doğal gaz üretimi bulunmamaktadır. Bu ürünleri ithal etmektedir. 1996 yılında Cezayir doğal gazının Cebelitarık Boğazı'ndan Fas ve İspanya'ya taşınmasını sağlayan 1.255 km uzunluğunda bir boru hattı faaliyete geçmiştir. Ülke, doğalgaz ihtiyacının yaklaşık %70'ini Cezayir ve Libya'dan sağlamaktadır.

Ülke, Avrupa Tek Enerji Pazarının oluşturulmasına destek vermektedir. İspanya ve Fransa arasındaki çok kısıtlı bağlantı kıta Avrupası ve İspanya arasındaki enerji ticaretini sınırlamaktadır. İspanya enerji ticaretine dönük bağlantıların kurulmasına dönük planlar oluşturmaktadır. Avrupa da enerji politikasını yeniden kurgulama sürecindedir. Bu süreçte Enerji Birliği ve yeni bağlantılar anahtar role sahiptir. Gelecek yıllarda İspanya'nın enerji iletim şebekesinin geliştirilmesinde bağlantıların güçlendirilmesi en yüksek öncelik olacaktır. Altyapı yatırımları gerekecektir.

Enerji sektörü hakkında bilgi içeren web siteleri:

<https://futureenergyweb.es/en/>
<http://www.eldiariodelaenergia.com/> (İspanyolca)
<http://www.mundoenergia.com/> (İspanyolca)
<https://www.solarnews.es/> (İspanyolca)

Turizm

Turizm sektörü İspanya için en önemli sektörlerden biridir. İspanya Ulusal İstatistik Enstitüsü verilerine göre 2019 yılında ülkeye 83,7 milyon turist girişi gerçekleşmiş olup, turizm gelirleri toplamı 92,2 Milyar Avro'ya ulaşmıştır. Ziyaretçilerin büyük kısmı Avrupa ülkelerinden gelmektedir.

İspanya ziyaretçi sayısı bakımından Fransa'dan sonra dünyanın ikinci büyük destinasyonudur. Turizmden elde edilen gelir bakımından ise ABD'den sonra ikinci sırada gelmektedir. Turizm sektörü İspanyol ekonomisine önemli katkıda bulunmaktadır. GSYİH'nin % 11'den fazlası turizm sektöründen oluşmaktadır. İşgücünün yaklaşık % 12'si turizm sektöründe istihdam edilmektedir. Ülkenin en önemli seyahat ve turizm fuarı FITUR'dur. (Her yıl Ocak ayı sonuna doğru düzenlenmektedir.)

Telekomünikasyon

İspanya ileri derecede geliştirilmiş bir iletişim ağına sahiptir. İletişim neredeyse bütün ülkeyi kapsayan 64.000 km'lik fiber optik kablo ağı ile sağlanmaktadır. Dünyanın en büyük denizaltı kablo ağı ve 5 kıtaya erişim sağlayabilen uydu bağlantısına sahiptir.

Son yıllarda pek çok endüstride, iletişim de dahil olmak üzere, serbest politika izlenmeye başlanmıştır. Serbest politika izlenmesiyle üretimde çok daha rekabetçi bir ortam yaratılmıştır. Bu durum, ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır.

Son olarak, suya ulaşılabilirliği garanti eden hidrolik altyapı alanına büyük yatırımlar yapılmaktadır.

İspanya, bilgisayar kullanımı bakımından ABD ve diğer AB ülkelerinden geridedir. Aynı zamanda büyük bazı firmalar dışında İspanyol firmalarının internet kullanım oranı oldukça düşük kalmıştır. Elektronik ticaret giderek gelişmekle beraber halen düşük düzeydedir.

Ülkede bazı özel TV kanalları bulunmakla beraber, iki büyük televizyon kanalı TVE1 ve TVE2, halen devletin elindedir. Ayrıca ülkede, kontrolü yerel hükümetlerin elinde olan bir yerel televizyon ağı mevcuttur. Ülkenin en önemli ulusal günlük gazeteleri El Pais ve El Mundo'dur. ABC, El Mundo, La Vanguardia ve El Periodico de Catalunya da önemli gazeteler arasındadır. Gazete okuma oranının %25 olarak tahmin edildiği ülkede, dağıtım rakamlarına göre her bin kişi başına sadece 100 gazete satılıyor olması, gazeteleri paylaşarak okuma alışkanlığının yaygın olmasından kaynaklanmaktadır.

Ulaştırma

İspanya'daki toplam karayolu ağı 667.391 km olup, bunun 539.211 km'si şehirlerarası ve 128.180 km'si şehir içi karayoludur. İspanya'daki otobanlar da 14.981 km'lik uzunluklarıyla dünyadaki en geniş otoban ağlarından biridir. Otobanlar yenilenmektedir. Hükümet önümüzdeki dönemde büyük altyapı yatırımları yapmaya devam etmeyi planlamaktadır.

Global Competiveness Report 2014-2015'e göre İspanya yol altyapısında 148 ülke arasında 13. sıradadır.

Demiryolu taşımacılığında (yaklaşık 19.285 km) yüksek hızlı ağlar önceliklidir. Madrid'in halihazırda 26 İspanyol şehrine hızlı tren bağlantısı bulunmaktadır. Açılacak yeni hatlarla 17 yeni şehre yüksek hızlı tren bağlantısı sağlanacaktır. Barcelona-Paris hattı da kısa süre içinde eklenecektir. Vitoria ve Irún (Bask) üzerinden Fransız sınırına bir bağlantı ile İspanyol ve Fransız başkentleri arasında yüksek hızlı demiryolu bağlantısı sağlanacaktır. Son yıllarda, İspanya yüksek hızlı hatlarını beş kattan fazla artırarak 550 kilometreden 3.100 kilometrenin üzerine çıkarmış (2015 yılında açılan 1.000 kilometre yeni demiryolu hattı dahil) ve yüksek hızlı trende dünyada öncü olmuştur.

Her 10 vatandaştan 9'unun 30 kilometreden az mesafede hızlı tren istasyonuna ulaşım taahhüdünü gerçekleştirmek için yaklaşık 45.120 milyon avro yüksek hızlı demiryolu ağına yatırım yapılmıştır. İspanya böylece Fransa ve Japonya gibi ülkeleri geride bırakarak, operasyonda hızlı hatlarının kilometre sayısı bakımından Avrupa'da birinci ve Çin'den sonra dünyada ikinci konuma gelmiştir.

Taşımacılık sektörünün 2005 yılından itibaren özelleştirilmesiyle demiryoluyla eşya taşımacılığında özel işletmelerin oluşmasına yol açılmıştır. Hükümet bu tür ulaşımın teşviki için bir dizi tedbiri onaylamayı planlamaktadır. Demiryolu taşımacılığının turizm amaçlı serbestleştirilmesiyle ilgili işlem devam etmektedir.

Madrid ve Barselona başta olmak üzere 33 uluslararası havalimanıyla bütün dünyayla ulaşım ağı son derece etkin ve önemli bir transfer noktası olan İspanya'da 250 havayolu şirketinin faaliyet gösterdiği 49 ticari havalimanı bulunmaktadır. İspanya Amerika, Afrika ve Avrupa'yı birbirine bağlayan önemli bir merkez konumundadır. Bu nedenle, en önemli yatırım iki uluslararası havalimanı olan Barcelona ve Madrid üzerinde yoğunlaşmıştır. 2005-2020

Stratejik Altyapı ve Ulaştırma Planı, “The Plan Canarias” (Kanarya Planı)’nı oluşturmuştur. Buna göre Kanarya Adaları Havalimanı’na yaklaşık 3 milyar avro tutarında yatırım yapılmaktadır.

İspanya, AB içerisinde en uzun kıyı şeridine sahip olan ülkelerden biridir. Atlantik ve Akdeniz sahillerinde 53 tane uluslararası limana sahip olan ülkede, limanlardan 27’si Bayındırlık Bakanlığı’na bağlı Devlet Liman Yönetimi tarafından idare edilmektedir. Altyapı ve Ulaşım Stratejik Planı’na göre 2020 yılına kadar liman kapasitelerinin %70 artırılması hedeflenmektedir. Limanların, ülkenin ticaretindeki önemini vurgulamak açısından İspanya’nın toplam ithalatının %78’inin ve ihracatının %51’inin bu limanlar üzerinden gerçekleştiğini belirtmek faydalı olacaktır. Deniz taşımacılığı açısından en önemli limanlar Bahia de Algeciras, Valensiya, Barselona, Tarragona ve Bilbao’dur.

Ülkedeki havalimanları hakkında bilgi için:

<http://www.aena.es/en/passengers/airports-network.html>

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İspanyolların ticari ilişkilerini yakın kişisel ilişkilere paralel yürütme alışkanlıklarından dolayı, İspanya piyasasına girişte en etkili yol, yüz yüze görüşme yapmaktır. Özellikle bir dağıtıcı ya da alıcı ile ilk ilişkinin faks ya da telefon yoluyla değil, yüz yüze bir toplantı yapmak yoluyla gerçekleştirilmesi uygundur.

İspanya Ulusal İstatistik Enstitüsü INE tarafından yapılan son ankete göre 18-64 yaşları arasındaki İspanyolların % 56,3'ü anadillerinden başka ikinci bir dil bilmektedir. İspanyol nüfusunun en çok kullandığı yabancı dil % 40 oranıyla İngilizce ve ardından % 14 oranıyla Fransızca'dır. Öte yandan bu oranlar İspanyolların kendilerini başka bir dilde ifade edebilecekleri anlamına gelmemektedir. Cambridge UniversityPress tarafından yayınlanan Cambridge MonitorBarometresi tarafından İspanyoların % 44'ünün İngilizce seviyesi 'düşük' veya 'çok düşük' olduğunu belirtilmektedir. İş dünyasında iyi seviyede İngilizce konuşan firmaların yöneticilerinin yüzdesinin de çok yüksek olmadığı unutulmamalıdır. Her ne kadar son birkaç yılda bu durum iyileşmekle beraber çok iyi İngilizce bilen ve konuşabilen yönetici sayısı İspanya'da genelinde çok azdır. Öte yandan firmaların büyüklüğüne, sektöre veya uluslararası pazarlardaki varlıklarına göre bu durum değişmektedir. Büyük uluslararası şirketlerde daha iyi seviyede İngilizce konuşulduğu gözlemlenmektedir. Yabancı firma yetkililerinin İspanyol meslektaşlarıyla iletişim kurarken veya toplantı yaparken bir tercüman hizmetine ihtiyaç duymaları İspanya'da normal bir uygulamadır.

Diğer taraftan İspanyol iş adamları, satın alma davranışları bakımından oldukça muhafazakar bir portre çizmekte ve profesyonel açıdan resmi ve ciddi davranış biçimlerinden hoşlanmaktadır.

Para Kullanımı

1 Ocak 1999 tarihinden itibaren ülkenin resmi para birimi avro olarak kabul edilmekle beraber peseta da varlığını korumuştur. 1 Mart 2002 tarihinden itibaren de tüm ödemelerde sadece Avro geçerli olmaktadır.

İspanya'da kredi ve banka kartları yaygın olarak kullanılmaktadır. İspanya Merkez Bankası istatistiklerine göre İspanya'da 85 milyondan fazla kredi kartı vardır. İspanyol tüketicilerin % 95'i kredi kartlarını düzenli kullanırken % 90'ı da günlük alışverişleri için hala nakit kullanmaktadır. Bu kullanımların çoğu 50 Avro'nun altındaki miktarları içermektedir.

Apple Pay, Android Pay veya Samsung Pay gibi cep telefonu ile ödeme metotlarıyla veya Caixa, BBVA, Santander Bankası gibi bazı İspanyol bankaların kendi ödeme metotlarıyla ödeme yavaş yavaş artmasına rağmen kullanımları İspanya'da henüz çok yaygın değildir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Ülkeye girişte, Avrupa Topluluğu vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve İspanya Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış geçici giriş veya oturma vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

(<http://www.exteriores.gob.es/Embajadas/ANKARA/tr/Pages/inicio.aspx>)

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

İspanyol hükümeti, her yıl resmi tatillerin listesini yayınlamaktadır. Her yıl sabit olanlar; 1 Ocak (Yeni Yıl), 10 Nisan (Kutsal Cuma), 1 Mayıs (İşçi Bayramı), 15 Ağustos (Meryem Ana'nın Göğe Yükselmesi), 12 Ekim (Milli Bayram), 8 Aralık (Meryem Ana'nın Günahsızlığı Yortusu) ve 25 Aralık (Noel) tatilleridir.

Bazı resmi tatiller İspanya'daki 17 Özerk Bölge tarafından hafta sonuna denk gelmeleri halinde değiştirilebilir:

6 Ocak Kutsal Krallar Günü, 19 Mart 2020 Aziz Yusuf Günü, 25 Temmuz 2020 Aziz Yakut Günü, 9 Nisan 2020 Paskalya Arifesi (Paskalya Resmi tatilleri dini takvime göre her yıl Mart ile Nisan aylarında arasında değişiklik göstermektedir.), 2 Kasım 2020 (Bütün Azizler Günü normalde 1 Kasım tarihinde kutlanmasına rağmen 2020 yılında bu tarih Pazar gününe denk geldiği için 2 Kasım Pazartesi gününe kaydırılmıştır), 6 Aralık 2020 Anayasa Bayramı 2020 yılında Pazar gününe denk geldiği için bu resmi tatil 7 Aralık 2020 Pazartesi'ye kaydırılmıştır.

İki tane resmi tatil, İspanya'nın 17 Özerk Bölgesi Yönetimlerinin kendi seçimlerine bırakılmıştır. (Her Özerk Bölge kendi yöresine ait koruyucu aziz veya azize gününü seçme hakkına sahiptir.)

Bunların dışında her özerk bölgede ayrı ayrı kutlanan bazı resmi tatil günleri bulunmaktadır. Öte yandan İspanyollar yıllık izinlerinin bir kısmını 25 Aralık Noel tatili ile 6 Ocak Kutsal Krallar Tatili arasında da kullanabilmektedirler. Bu tarihler arasında İspanyol firma yetkilileriyle görüşme gerçekleştirmek mümkün olmamaktadır.

Bankalar; Pazartesi-Cuma 8.30-14.00 arası açıktır. 1 Nisan-30 Eylül tarihleri arasında Cumartesi günleri kapalıdır.

Resmi kuruluşlar ise hafta içi saat 08.00-15.00 arası çalışmaktadır.

Özel sektörde faaliyet gösteren tipik bir İspanyol firması çalışma saatleri genelde sabah 08:30- 09:00 ile akşam 17:30-18:00 arasındadır. Öğle yemeği arası ise bir saattir. Bir ailenin bireyleri tarafından yönetilen geleneksel orta ve küçük ölçekli İspanyol firmalarında öğle yemeği arası genelde 2 saat olduğu için akşamları daha geç işten çıkılmaktadır. Neredeyse bütün İspanyol firmaları Cuma günleri saat 08:00 ile 15:00 arası çalışmaktadır.

Mahalle dükkanları, küçük esnaf ve mahalle pazarları saat 14:00 ile 17:00 arasında öğle tatili nedeniyle kapatırlar. Bu tip dükkanlar saat 17:00'de tekrar açılıp saat 20:30 veya 21:00'e kadar açık kalırlar. Hafta sonları ise bu tip dükkanlar sadece cumartesi günleri saat 14:00'e kadar açıktırlar. Küçük İspanyol şehirlerinde cumartesi öğleden sonra ve pazar günü açık mağaza bulmak neredeyse imkansızdır. İspanyollar bu durumlarda sahipleri genelde Çinli olduğu için Chino (Çinli) adını verdikleri mahalle bakkallarından alışveriş yaparlar. Bu Çinli dükkanları hafta sonları dâhil olmak üzere sabahtan gece geç saatlere kadar açıktır. Öte yandan büyük mağazalarda, süpermarketlerde ve hipermarketlerde öğle tatili uygulaması yoktur ve haftasonudahil olmak üzere gece saat 22:00'ye kadar hizmet verilmektedir.

Yerel Saat

İspanya, Greenwich'e göre 1 saat ileridedir (GMT + 1). Yani Türkiye'den 1 saat geridedir. Kanarya Adaları ise tüm yıl boyunca, İspanya'dan bir saat geridedir.

29 Mart 2020'de saatler bir saat ileri alınırken 25 Ekim 2020'de bir saat geri alınmaktadır. Bu nedenle 25 Ekim'den sonra Türkiye ile İspanya arasındaki saat farkı 2 saate çıkmaktadır.

Konaklama

Tüm ülkede yaygın bir otel ağı bulunmakta olup, oteller diğer AB ülkelerindekilerle aynı kalitededir. Büyük şehirlerde, otellerde ve havaalanlarında araç kiralama hizmetleri sağlanmaktadır.

Madrid ve ülkenin büyük diğer büyük şehirlerinde yemek kalitesinin oldukça yüksek olmasının yanısıra, büyük süpermarketlerden her türlü yerli ve ithal gıda maddesi temin edilebilmektedir.

Ülkeye seyahat öncesinde konaklama, hava durumu, pratik bilgiler v.b. konularla ilgili bilgi için İspanya'nın resmi turizm internet sitesi <https://www.spain.info/en/> üzerinden bilgi edinilebilir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

İspanya'daki şirket türleri ve bunlara ilişkin koşullar şunlardır:

Şirket Türü	Hissedar Sayısı	Asgari Sermaye	Yükümlülükler
Anonim Şirket (S.A.)	Asgari 1	60.000 Avro	Katıldığı sermaye payı ile sınırlı
Avrupa Şirketi (S.E.)	Asgari 1	120.000 Avro	Kayıtlı sermaye ile sınırlı
Limited Şirketi (S.L.)	Asgari 1	3.000 Avro	Katıldığı sermaye payı ile sınırlı
Yeni Limited Şirketi (S.L.N.E.)	Azgarı 1 Azami 5 (sadece gerçek kişiler)	3.000-120.000 Avro arasında	Katıldığı sermaye payı ile sınırlı

Şirket Kurma Prosedürleri

Anonim Şirket (S.A.)

İtibari sermaye mutlaka kaydedilmiş ve hisselerin nominal değerinin en az %25'i ödenmiş olmalıdır. Şirket yönetim kurulu, müdürlerin atanması ve görevden alınması da dahil olmak üzere tam yetkilidir. İcra kurulu ise bir veya birden fazla müdürden oluşmakta olup müdürlerin hissedar veya İspanya vatandaşı olması şart değildir.S.A. kurulumu için İspanyol kimlik numarasına sahip bir temsilci atanması gerekir. Kuruluş başvurusu İspanya vatandaşı olmayan bir kişi tarafından yapılacaksa bu kişinin öncelikle Yabancı Kimlik Kartı Numarası (NIE) alması gerekmektedir.

Takip edilecek aşamalar özetle şöyledir:

- Ticaret Sicili kayıtlarından daha önce tescil ettirilmemiş olan bir isim seçilir.
- Vekil kullanılacaksa vekalet işlemi yapılır.
- Şirket kurucuları kuruluşa dair bir sözleşme imzalar.
- Geçici Vergi Kimlik numarası alınır (NIF).
- Banka hesabı açılır.
- Başlangıç sermayesinin yatırıldığına dair belge alınır.
- Yönetici kadro belirlenir.
- Şirket Ana Sözleşmesi oluşturulur.
- Noter huzurunda kanuni belge (şirket senedi) imzalanır.
- Gelir vergisi beyannamesi verilir ve intikal vergisi ödenir (3/2010 Sayılı Krallık Kararnamesi kapsamında yabancı yatırımlar bu vergiden muaf).
- Ticaret Siciline Anonim Şirket (S.A.) kaydı yaptırılır.
- Kalıcı Vergi Kimlik numarası alınır (NIF).
- Yabancı yatırım ise Sanayi Turizm ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde bulunan Yabancı Yatırım Tescil Ofisi'ne bildirimde bulunulur.

Bir S.A. kurulumu ortalama 6-8 hafta sürmektedir. Şirketin yasal olarak faaliyete geçebilmesi için vergi, sosyal güvenlik kurumu, belediye formalitelerini de tamamlaması gerekir.

Vergi İşlemleri

- Ticari Faaliyetler Vergisi (IAE) kaydı: Yerel bir vergidir. Faaliyete geçmeden 10 gün önce ticari faaliyetin yürütüleceği şehirdeki Vergi Ofisi'ne gidilerek ilgili evrak teslim edilir.
- Katma Değer Vergisi (IVA) kaydı: Şirket faaliyete geçmeden önce, O36 numaralı form, Yabancı Kimlik Kartı Numarası (NIE) veya İşveren Kimlik Numarası ile şirketin yerleşik olduğu şehirdeki Vergi Ofisi'ne kayıt yaptırılır.

Sosyal Güvenlik İşlemleri

- İşverenin sosyal güvenlik kaydı ve mesleki kaza sigortası kaydı:Şirket faaliyete geçmeden önce ilgili özerk yönetime ait Sosyal Sigorta Ofisi'ne başvuruda bulunulur.
- İşe başlayan personele ait bildirim: Tüm personel sosyal güvenlik sistemine dahil edilerek ilgili sosyal güvenlik ofisine bildirilmek zorundadır.

Belediye Meclisi ile İlgili İşlemler

- İşyeri Açılış Belgesi: İşyeri faaliyete geçmeden önce, ilgili form doldurularak kimlik ve vergi kartı fotokopisi, ticari faaliyet vergisi kaydı fotokopisi, tesis planları, inşaat izni, harç ödendi belgesi ile işyerinin yerleşik olduğu belediyeye ait Belediye Meclisi İmar İşleri Birimi'ne başvuruda bulunulur.

Çalışma ve sosyal güvenlik ile ilgili diğer işlemler

İşyeri açılış bildirim: Yeni işyeri açılış veya işyerindeki köklü değişiklikler açılış veya tadilatı müteakip 30 gün içerisinde ticari faaliyetin yürütüleceği şehirdeki Özerk Bölgenin ilgili ofisine bildirilir. Bu bildiriye mesleki risk önleme planı da eklenmelidir.

Şirket kuruluşu aşamasındaki masrafları gösteren özet tablo

Maliyet Kalemi	Miktar
İntikal Vergisi	3/2010 Sayılı Krallık Kararnamesi kapsamında muaf
Noter ücreti (Şirket senedi için)	6.010 Avro'ya kadar sermaye için 90 Avro; 6.10-6.010.121 Avro arası %0,45-%0,03 oranında, 6.010.121 Avro'dan fazla sermaye için taraflarca mutabık kalınan miktar
Ticaret Sicili Kaydı Ücreti	3.005 Avro'ya kadar sermaye için 6,01 Avro; 3.005 Avro üzeri sermaye için %0,10-%0,005 (Azami ücret 2.181 Avro)
Açılış lisansı	Genellikle düşük tutarda, belediye vergisi
Diğer masraflar (Danışmanlık vb)	Değişken

Avrupa Şirketi (S.E)

Avrupa Şirketi (S.E.) çeşitli AB ülkelerinde faaliyet gösteren firmalara tek bir şirket olarak örgütlenecek idari ve mali sistemini tek merkezden yürütme imkanı veren bir şirket türüdür. Bahse konu şirket türü, AB Mevzuatı çerçevesinde firmalara idari masraflarını azaltma fırsatı da sunar.

Firma birleşmesi, holding firması oluşturulması, bir S.E. yan kuruluşu açılması, veya mevcut bir S.A.'nın tadili gibi yöntemlerle S.E. oluşturulur. Kuruluş prosedürü büyük ölçüde Anonim Şirket kuruluşu gibidir.

Limited Şirketi (S.L.)

Şirketin iç yönetimine ilişkin koşullar şirket sahibince belirlenebildiği için firma sahibine esneklik tanıyan bir şirket türüdür. Asgari sermaye kuruluş sırasında tamamen ödenir ve sermaye hisselerine bölünür. Genel kural olarak hisseler devredilemez (veraset ve aynı grup içindeki firmalara devir haricinde). S.A.'dan farklı olarak nakit harici katkılar için bağımsız denetçi raporu gerekmez. Yönetim kurulu en üst yönetim organıdır ve müdürleri atama-görevden alma yetkisini haizdir. İcra kurulu ise bir veya birden fazla müdürden oluşmakta olup müdürlerin hissedar veya İspanya vatandaşı olması şart değildir.

S.L. kurulumu için yasal formaliteler Anonim Şirket (S.A.) kuruluşu işlemlerine benzemektedir. Ancak kuruluş masraflarını ve kuruluş için gereken dokümanları azaltmak üzere telekomünikasyon imkanlarından faydalanılarak sunulan kolaylaştırılmış kuruluş prosedürlerinin uygulanması belirli koşullarda mümkündür. (belirli tutarın altında sermaye, idari kurullara ilişkin belli kriterlerin sağlanması vb. gibi)

Yeni Limited Şirketi (S.L.N.E.)

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri teşvik amacıyla oluşturulan, kolaylaştırılmış prosedürlere tabi yeni bir tür limited şirkettir. Firma ismi ortaklardan birinin isim ve soyisimleri ile başlayıp alfanumerik bir kod ve Yeni Limited Şirketi (S.L.N.E) ifadesi ile tamamlanır. S.L.N.E hissedarları yalnızca gerçek kişiler olabilir, yönetim organı da hissedarlardan oluşmalıdır. Bunun dışındaki prosedürler S.A ve S.L. ile benzerlik gösterir.

Profesyonel Şirket (S.P.)

Profesyonel hizmet firmalarının üç temel özelliği vardır:

- 1- Belirli bir diploma, mesleki yeterlilik belgesi, profesyonel bir derneğe üyelik gibi özel şartları sağlayan kişilerin (profesyonel üyeler) yürüttüğü hizmetlerin ticareti için kurulan şirketlerdir.
- 2- Profesyonel üyeler mutlaka şirket sermayesinde hissedar olmalıdır.
- 3- Profesyonel Hizmet Firmaları Kanunu'na uygun olarak kurulmalıdır.

S.P.'lerin isimleri içerisinde "Profesyonel" ifadesi veya "p." kısaltması yer almak zorundadır.

Kuruluş aşaması genel olarak S.A. ile benzerlik göstermekle birlikte Ticaret Sicili'ne yapılan kayda ilaveten bu firmaların Profesyonel Hizmet Firmaları Sicili'ne ve ilgili Profesyonel Derneğe kaydolmaları gerekmektedir.

Şube Açma Prosedürleri

Yabancı bir şirketin İspanya'da şube açması için gerekli olan prosedürler ve şube açma maliyetleri yeni bir şirket kurulmasına benzemektedir.

Bir şube açmak için İspanyol bir noter huzurunda şirketin kuruluş belgesi imzalanmalı ve daha sonra bu belge Ticaret Siciline (RegistroMercantil) tescil edilmelidir. İspanyol noter aşağıdaki belgeleri talep edecektir:

- Ortaklık için gerekli olan belgelere benzer belgelerdir (Kendisinden önce görünen kişinin kimliğinin kanıtı, şirketi temsil etme vekaleti, hak sahibinin beyanı, ödeme kanıtı ve paranın nakit veya ne şekilde firmaya yatırıldığını gösteren açıklama, ana şirketin varlığını gösteren belgeler, iç tüzüğünün ve şirketin yöneticilerinin adlarının ve kişisel ayrıntılarının yeterli olduğunu kanıtlayan bir belgedir)
- Ana şirketin yetkili organı tarafından hazırlanan şubeyi kabul etme belgesi
- İspanya dış yatırım mevzuatı uyarınca, asgari sermaye gereksinimi olmamasına rağmen şubeye bir sermaye konulması gerekmektedir.
- Şubenin, işlerini yönetme yetkisine sahip yasal bir temsilci gereklidir. Eğer böyle bir yetkili yok ise, var olan kişi büyük ölçüde üçüncü şahıslarla olan ticari işlerde bir şirketmiş gibi çalışmalıdır.

Temsilcilik Açma Prosedürleri

Temsilcilik ofisi ana şirketten bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip değildir ve bu çerçevede yönetim görevleri de tamamen ana şirketçe yürütüldüğünde temsilcilik ofisinin yönetim organları bulunmamaktadır. Temsilcilik tek başına ticari faaliyette bulunamamaktadır; sadece koordinasyon ve destek hizmeti gibi ana firmaya yardımcı görevler üstlenmektedir. Temsilciliklerin borçlarından İspanya'da yerleşik olmasa dahi ana firma sorumludur.

Genel olarak temsilcilik açılışı için ticaret hukuku açısından özel bir işlem tesisine ihtiyaç olmamakla birlikte vergi, sosyal sigortalar, İspanyol noter huzurunda kuruluş senedi imzalanması veya yabancı noterce düzenlenen senedin Lahey Apostil Sözleşmesi çerçevesinde onaylanması, temsilciliğe ait fonların tahsisi, temsilcilik ofisine dair vergileri ödeyecek bir vergi temsilcisi belirlenmesi gibi işlemlerin yerine getirilmesi gerekir. Temsilciliğin ticaret siciline kaydı zorunluluğu bulunmamaktadır.

Şirket Feshi

İspanya’da şirket feshi süreci iflas, kayıp, başka şirketle birleşme gibi yasal nedenlerle likidasyon veya tasfiye gereksinimi oluşması halinde işletilir. İflas süreci şirket sahibi için tek çare haline gelmiş ise süreci mümkün olduğunca erken başlatmak önem taşımaktadır. İflas Kanunu kapsamında şirketler icra yoluyla veya doğrudan tasfiye hallerinde aşağıdaki süreçleri takip ederler:

- Varlıkların tasfiyesi veya şirketin yeniden yapılandırılmasına imkan veren doğrudan tasfiye işlemi kapsamında kredi düzenlemesi veya konkordato süreci başlatılır.
- Firmanın tasfiye sürecinden haberleri olduktan itibaren en geç 2 ay içerisinde şirket müdürleri bir resmi tasfiye düzenlemesi başlatmakla yükümlüdürler.
- Tasfiye düzenlemesi borçlu ve alacaklılar arasında varılan uzlaşmayı içerebilir. Bu kapsamda borcun yeniden yapılandırılması veya taksitlendirilmesi gerçekleştirilebilir.
- Eğer borçlu firma uzlaşmayı reddederse veya hakim sürecin başlatılmasını onaylamazsa borçlu firma tasfiye halinde firmaya dönüşür.
- Tasfiye düzenlemesi, borçlu tarafından tüm borçların ödenmesi halinde veya alacakların sıraya konması ile sona erer.
- Hakim tasfiye sürecinin firmanın suçu olup olmadığına karar verir. Eğer iflasa gidilmesinde firmanın suçu olduğu yönünde karar çıkar ise borçlu firmaya 15 yıl sürecinde ticari faaliyette bulunma ve varlıklarını yönetme yasağı getirilir.

Diğer yandan şirketin feshi gönüllü olarak da vuku bulabilir. Örneğin şirket kuruluşunda belirlenen hedeflere ulaşmış veya uzun süredir gayri faal halde olduğu için ömrünü tamamlamış kabul edilebilir. Bu gibi gönüllü şirket feshi hallerinde firmanın uygun biçimde kapatılması için aşağıdaki süreç izlenir:

- Hissedarların katılımıyla şirket feshi önerisi için olağanüstü genel kurul toplanır.
- Önerinin kabulü halinde bir veya birden fazla müdür/hissedar borçların ödenmesi işlemlerini yürütmek üzere görevlendirilir.
- Tüm borçlar ödendikten sonra geriye kalan para ortaklar arasında paylaşılır.
- Bütün tasfiye işlemleri tamamlandığında noter huzurunda şirket kapanışı belgesi düzenlenir. Bu belge nihai tasfiye bilançosunu ve tüm hissedarların payları ile kimlik bilgilerini içermelidir.
- Tasfiye sonrası hissedarlara ödenen tutarın %1’i oranında damga vergisinin tasfiye belgesi düzenlendikten sonraki 30 gün içinde ödenmesi gerekir.
- Şirketin ticaret sicilinden ve vergi kayıtlarından tasfiye belgesi düzenlenmesinden sonraki 1 ay içerisinde sildirilmesi gerekir.
- Firmanın kapanışı veya ticari faaliyetinin durdurulmasından itibaren 6 işgünü içerisinde şirketin sosyal güvenlik kurumuna kapanış bildiriminde bulunması gerekir.
- Şirket tarafından herhangi bir lisans veya izin belgesine başvurulmuş ise bu başvuruların geri çekilmesi gerekir.

Sosyal Güvenlik Uygulamaları

İspanya mevzuatına göre kamu ve özel sektörün İspanya topraklarında görevini yerine getiren ve/veya İspanya’da yerleşik tüm çalışanlarının İspanya Sosyal Güvenlik Sistemi’ne

kaydedilmesi ve primlerinin ödenmesi zorunludur. İşveren tarafından ödenmesi gereken prim oranı, icra edilen mesleğe dair risk ve kaza olasılığı gibi özel faktörlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Sosyal güvenlik priminin çalışan tarafından ödenmesi gereken tutarı da işveren tarafından çalışanın maaşından kesilerek işveren ve çalışan payı toplu olarak ilgili idareye yatırılır. İşveren ve çalışanın sosyal güvenlik primi katkı payı hesaplanırken çeşitli meslek grupları için değişen “prime esas asgari tutar”dan az olmamak üzere belirlenen ücret üzerinden “genel riskler, işsizlik, profesyonel eğitim, maaş garantisi fonu, mesleki risk ve hastalıklar” başlıkları altında ayrı oranlar kullanılarak prim hesaplanır.

İspanya'nın halihazırda 23 ülke ile ikili Sosyal Güvenlik Anlaşması olmakla birlikte Türkiye bu ülkeler arasında yer almamaktadır.

Bankacılık Mevzuatı

İspanya 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren avroya geçen AB ülkelerinden birisidir. Avroya geçişle Avrupa Merkez Bankaları Sistemi'ne uyum sağlanmış ve Avrupa Merkez Bankası'nın yetkileri tanınmıştır. AB para politikaları Avrupa Merkez Bankası tarafından yürütülmektedir. İspanya bankacılık sisteminde 3 tür banka vardır;

- Bankalar
- Tasarruf Bankaları
- Resmi Kredi Kuruluşları

İspanya'nın çok sayıda ticari bankasının arasında 6 tanesi sektörün yaklaşık % 80'ni kontrol etmektedir. İspanya Merkez Bankası, Banco de Espana'dır. İspanya içinde yurt içi şube ağı ve/veya yurtdışı temsilcilikler yoluyla faaliyet gösteren başlıca finans kuruluşları: Banco Bilbao VizcayaArgenteria, BancoEspanol de Credito, BancoPastor, Banco Popular Espanol, BancoSabadell, BancoSantander Central Hispano ve BancoAtlantico olarak sıralanabilir. Yurtdışında da bürosu olan başlıca tasarruf bankaları da, La Caixa, Caja Madrid, Bancaja, CajaGalicia, CajaDuero, Caixa Nova ve İspanya Tasarruf Fonu Konfederasyonu'dur.

Vizeler

Seyahat Vizesi

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, İspanya'ya yapacakları seyahatlerinde vizeden muaftır.

Çalışma ve Oturma İzinleri

İspanya göç mevzuatında Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan yabancılar ile genel göçmenlik kurallarına tabi olan yabancılar arasında ayırım bulunmaktadır.

AB üyesi devletlerin vatandaşları: AB üyesi diğer devletlerden, Avrupa Ekonomik Bölgesinden veya İsviçre'den gelen ve Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan vatandaşlar için çalışanlar ya da serbest meslek sahipleri için çalışma izni gerekmemektedir. Bu kişiler, İspanya vatandaşları ile aynı işçilik haklarına sahiptir. Bu gruba giren yabancılar ve onların

bazı aile üyeleri İspanya'da ikamet kartı olmadan ikamet edebilmektedir. Gereken tek şey geçerli bir kimlik kartı ya da pasaporttur. Topluluk sisteminde yer alan diğer yabancı vatandaşların ikamet kartı edinmesi gerekir.

AB üyesi olmayan devletlerin vatandaşları: Avrupa Topluluğu rejimine tabi olmayan yabancıların İspanya'da yaşama ve çalışma izni ve özel bir çalışma vizesi alması gerekmektedir. AB vatandaşları dışında personel almak isteyen işverenler de İspanya Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'ndan izin almak zorundadır. Ancak, çalışma izninin olmaması istihdam sözleşmesindeki yabancı işçi haklarını geçersiz kılmayacağı gibi yabancı işçinin hak ettiği imtiyazları edinmesini de önlemez. Çalışma izinlerinin işin türüne ve süresine göre değişen çeşitli tipleri vardır. Beş yıl boyunca sürekli olarak İspanya'da yasal yollardan ikamet etmekte olan yabancılar, maaşlı işçi veya serbest meslek sahibi çalışma ve oturma izinlerini yeniledikten sonra daimi oturma izni alır. Bu izin alındıktan sonra da her beş yılda bir yenilenmek üzere daimi kimlik kartı için başvurmak zorundadırlar.

Çalışma izni ve maaşlı işçi çalıştırma izni hakkında ayrıntılı bilgiye aşağıdaki adreslerden ulaşılabilmektedir:

<http://www.investinspain.org/invest/en/-invest-in-spain/entrepreneurs-law-residence-programme/index.html>

<http://www.investinspain.org/invest/en/-invest-in-spain/other-immigration-information/index.html>